

Sygn. akt III PK 34/09

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa B. K. i D. S.

przeciwko Zespołowi Szkół w J.

o przywrócenie do pracy,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw

Publicznych w dniu 7 października 2009 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu
Pracy i Ubezpieczeń Społecznych [...]

z dnia 10 grudnia 2008 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy – Sąd Pracy Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 11
września 2008 r. uznał za bezskuteczne wypowiedzenia umów o pracę dokonane w

stosunku do powódek B. K. i D. S. przez pozwane Publiczne Gimnazjum. Wyrok ten zapadł w następującym stanie faktycznym.

Powódki zatrudnione były u pozwanego na podstawie umów o pracę na czas nieokreślony, w pełnym wymiarze czasu pracy, powódka B. K. od dnia 1 września 2000 r. jako kucharz - intendent, a powódka D. S. od 30 marca 2001 r. na stanowisku pomocnika kucharza. Do obowiązków B. K. należała: odpowiedzialność za mienie znajdujące się w kuchni, przygotowywanie posiłków i odpowiedzialność za ich jakość, zaopatrzenie kuchni, odpowiedzialność za czystość na terenie kuchni i za pracę podległych jej pracowników, przestrzeganie zasad bhp oraz wykonywanie innych prac wynikających z działalności kuchni. Z kolei powódka D. S. miała za zadanie przygotowywać posiłki, przestrzegać zasad bhp podczas pracy i wykonywać inne prace wynikające z działalności kuchni. Powódki swoje obowiązki wykonywały także w czasie wakacji szkolnych. Po zakończeniu okresu dożywiania powódki wykonywały prace gospodarcze, obsługiwały imprezy sportowe i kulturalne, sprzątały kuchnię, „zabezpieczały sprzęt”, myły okna, ściany i podłogi, niejednokrotnie brały udział w sprzątaniu szkoły.

Wójt Gminy J. pismem z dnia 28 marca, skierowanym do dyrektora Gimnazjum, stwierdził, że dożywianie dzieci prowadzone jest od października do maja, z przerwą na ferie zimowe i świąteczne; stołówka przez 6 miesięcy nie funkcjonuje, a więc niegospodarnością jest zatrudnianie dwóch pracowników przez cały rok w sytuacji, gdy Gminie brakuje środków na finansowanie szkół. W związku z tym wydał polecenie służbowe zobowiązujące dyrektora Zespołu Szkół do spowodowania zatrudnienia pracowników stołówki tylko w czasie jej funkcjonowania, poprzez wypowiedzenie dotychczasowych umów o pracę i zawarcie w to miejsce umów na czas określony. Do zalecanych w tym piśmie zmian nie doszło, gdyż powódka D. S. była w ciąży. Dyrektor Zespołu Szkół w kwietniu 2008 r., w czasie tworzenia projektu arkusza organizacyjnego na rok 2008/2009, otrzymała ustne zalecenie od wójta gminy, aby zwolniła kucharki. Zalecenie to znalazło potwierdzenie w pisemnym poleceniu z dnia 27 maja 2008 r., w którym wójt zobowiązał ją do rozwiązania dotychczasowych umów o pracę z pracownikami kuchni i nawiązania nowych umów o pracę jedynie na okres dożywiania. W piśmie tym wójt wskazał także na możliwość wydzierżawienia kuchni i stołówki i

przypomniał, że jako organ prowadzący szkołę prowadzi nadzór nad prawidłowym dysponowaniem przyznanymi szkole środkami finansowymi. W odpowiedzi na powyższe pismo Dyrektor Zespołu Szkół stwierdził, że zalecenia te są irracjonalne, gdyż pracownicy kuchni przygotowują posiłki dla uczniów objętych dożywianiem; kuchnia funkcjonuje od 1999 r.; zatrudnionych jest w niej dwóch pracowników na czas nieokreślony; w ramach oszczędności w kuchni pracują osoby kierowane przez Powiatowy Urząd Pracy; w roku szkolnym 2006/2007 pracownice kuchni przygotowały posiłki dla 280 osób. Ponadto w okresie letnim powódka B. K. obsługiwała półkolonie, odpowiadała za przygotowywanie posiłków w czasie kilkudniowych wycieczek organizowanych dla uczniów; w roku szkolnym 2007/2008 kuchnia przygotowała 360 posiłków dla uczniów szkół na terenie gminy. Pracownicy kuchni przygotowują posiłki w czasie pięciodniowych wycieczek szkolnych; w czasie wakacji korzystają z urlopów wypoczynkowych, a po ich zakończeniu wykonują prace porządkowe na terenie szkoły. Zdaniem dyrektora, zwolnienie pracowników kuchni nie przyniesie oszczędności finansowych i nie będzie miało znaczącego wpływu na budżet szkoły.

Pismami z dnia 4 czerwca 2008 r. dyrektor Zespołu Szkół wypowiedziała powódkom umowy o pracę, ze skutkiem na dzień 30 września 2008 r. Jako przyczynę wypowiedzenia wskazano niezatwierdzenie przez organ prowadzący w arkuszu organizacyjnym na rok 2008/2009 dwóch etatów dla pracowników kuchni w Zespole Szkół – z uwagi na konieczność oszczędnego gospodarowania środkami przeznaczonym na jego funkcjonowanie. W piśmie tym poinformowano także, że po okresie wypowiedzenia będzie możliwość zaproponowania powódkom pracy na nowych warunkach.

Mając tak ustalony stan faktyczny, Sąd Rejonowy doszedł do wniosku, że przyczyna podana w pismach wypowiadających umowy o pracę była pozorna, niejasna i niekonkretna, a więc wypowiedzenia naruszały przepisy art. 30 § 4 k.p. i 45 § 1 k.p.

W wyniku apelacji pozwanego Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 10 grudnia 2008 r. zmienił wyrok Sądu Rejonowego i przywrócił powódki do pracy u pozwanego na poprzednich warunkach oraz oddalił apelację w pozostałym zakresie. W pisemnych motywach rozstrzygnięcia Sąd

Okręgowy nie podzielił poglądu apelującego, że stanowiska powódek uległy likwidacji. Jego zdaniem, przeczy temu: dalsze funkcjonowanie kuchni i stołówki, propozycja zatrudnienia powódek w kuchni po okresie wypowiedzenia, tyle że na czas określony, brak uchwały Rady Gminy o likwidacji tych stanowisk, w tym likwidacji stołówki. Niezatwierdzenie w arkuszu organizacyjnym na rok 2008/2009 dwóch etatów w kuchni nie jest równoznaczne ze zmianą organizacyjną strony pozwanej. Nieprawdziwa jest także przyczyna wskazująca na konieczność oszczędnego gospodarowania środkami przeznaczonymi na funkcjonowanie Zespołu Szkół, bowiem z przeprowadzonych dowodów wynika, że wójtowi nie była znana skala oszczędności oraz że nigdy nie została przeprowadzona stosowna kalkulacja finansowa. Ponadto środki finansowe na dożywianie dzieci są zapewnione, tyle że dla firm zewnętrznych, które wygrałyby przetarg. W tej sytuacji Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, że przyczyny podawane w wypowiedzeniach umów o pracę były pozorne. Biorąc pod uwagę stan rzeczy istniejący w dniu wyrokowania (upływ okresu wypowiedzenia), Sąd Okręgowy – w miejsce uznania wypowiedzeń za bezskuteczne – orzekł o przywróceniu powódek do pracy.

Skarga kasacyjna pozwanego oparta została na pierwszej podstawie kasacyjnej. Zarzucono w niej naruszenia art. 30 § 4 k.p. przez przyjęcie, że przyczyny wskazane w wypowiedzeniach umów o pracę były pozorne, niejasne i niekonkretne, art. 34a i 34b ustawy z dnia 7 września 2001 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) przez przyjęcie, że organ prowadzący szkołę, nakazując likwidację etatów, przekroczył swoje kompetencje, art. 59 ust. 6 i 67a tej ustawy przez przyjęcie, że likwidacja etatów w szkole wymaga podjęcia uchwały przez radę gminy, § 10 załącznika nr 2 i § 12 załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. Nr 61, poz. 624 ze zm.), przez przyjęcie, że niezatwierdzenie w arkuszu organizacyjnym szkoły etatów powódek nie stanowi zmian organizacyjnych szkoły.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego

wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy temu ostatniemu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za wszystkie instancje, ewentualnie o uchylenie powyższych wyroków i orzeczenie co do istoty sprawy i zasądzenie od powódek na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej pozwany nie zgodził się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, że stanowiska zajmowane przez powódki nie uległy likwidacji. Likwidację tę potwierdza niezatwierdzenie przez organ prowadzący etatów przez nie zajmowanych w arkuszu organizacyjnym szkoły na rok 2008/2009. Wypowiedzenie umów o pracę dotychczasowym pracownikom i chęć ich zatrudnienia w oparciu o terminowe umowy o pracę świadczy, zdaniem skarżącego, o dostosowaniu struktury zatrudnienia do rzeczywistych potrzeb pracodawcy, nie stanowi natomiast podstawy do twierdzenia o pozorności likwidacji etatów. Tak samo jest w przypadku powierzenia prowadzenia stołówki podmiotowi zewnętrznemu na podstawie umowy cywilnoprawnej. Również, to nie do sądu należy ocena, jakie są rzeczywiste potrzeby pracodawcy i to, czy organy gminy mają środki finansowe. Zdaniem skarżącego, Sąd oceniał racjonalność działań pracodawcy (organów gminy), do czego nie jest powołany. Zgodnie z obowiązującymi przepisami decyzja co do prowadzenia stołówki należała do szkoły, stąd w przypadku jej likwidacji nie była wymagana stosowna uchwała rady gminy. Likwidację etatów nie sposób uznać za reorganizację szkoły w rozumieniu art. 59 ust. 6 ustawy o systemie oświaty. Skarżący powołał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazujące, że likwidacja stanowiska pracy następuje także wtedy, kiedy obowiązki dotychczasowego pracownika powierzane są innej osobie na podstawie umowy cywilnoprawnej (wyrok z dnia 12 lipca 2001 r., I PKN 541/00, OSNAPiUS 2003 nr 11, poz. 268).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma usprawiedliwionych podstaw. Przede wszystkim podkreślić należy, że Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę we wskazanych w niej granicach, a z urzędu bierze pod uwagę jedynie nieważność postępowania (art.

398¹³ § 1 k.p.c.). Granice skargi wyznaczają jej podstawy (przepisy prawa naruszone zdaniem wnoszącego ją) oraz uzasadnienie. Podstawą prawną rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji (tak jak Sądu pierwszej instancji) stanowił art. 45 § 1 k.p., z uzasadnieniem, że dokonane wypowiedzenia umów o pracę były nieuzasadnione. Sąd pierwszej instancji stwierdził, że przyczyna wskazywana w wypowiedzeniach była pozorna, niejasna i niekonkretna, a Sąd drugiej instancji podzielił to stanowisko, podkreślając przede wszystkim pozorność likwidacji stanowisk pracy, jak też nieprawdziwość stwierdzenia o konieczności oszczędnego gospodarowania środkami finansowymi przeznaczonymi na funkcjonowanie pozwanego. Skarga kasacyjna kwestionująca stanowisko o braku zasadności wypowiedzenia umowy o pracę, w której nie podniesiono zarzutu naruszenia art. 45 § 1 k.p., nie może być uwzględniona. Ten to bowiem przepis wprowadza wymaganie zasadności wypowiedzenia umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony i bez jego powołania Sąd Najwyższy nie może rozważać, czy wypowiedzenia umów o pracę powódkom w istocie były bezzasadne w jego rozumieniu. Podanie w oświadczeniu o wypowiedzeniu umowy o pracę przyczyny pozornej (nieprawdziwej, nierzeczywistej, nieistniejącej) jest równoznaczne z brakiem wskazania przyczyny uzasadniającej wypowiedzenie, co oznacza, że wypowiedzenie jest nieuzasadnione w rozumieniu art. 45 § 1 k.p. Taki sam skutek wywołuje ocena, że przyczyna wypowiedzenia co prawda istniała, ale była – ze względu na jej wagę lub charakter – niewystarczająca dla skutecznego dokonania wypowiedzenia. Natomiast powołany w skardze art. 30 § 4 k.p. reguluje jedynie formalne wymaganie podania przyczyny w piśmie wypowiadającym umowę o pracę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 1998 r., I PKN 453/98, OSNAPiUS 2000 nr 1, poz. 22), które zresztą przez pozwanego zostało dopełnione, ale samodzielnie nie może stanowić podstawy kwestionującej zasadność bądź bezzasadność wypowiedzenia umowy o pracę. Z przepisu tego nie wynikają bowiem bezpośrednio (bez powiązania z art. 45 § 1 k.p.) żadne roszczenia pracownika. Z tych samych względów wskazane w zarzutach kasacyjnych przepisy ustawy o systemie oświaty dotyczące kompetencji organu prowadzącego szkołę (art. 34a, art. 34b i art. 59 ust. 6) oraz dotyczące uprawnień szkoły (art. 67a), a także przepisy załączników do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia

21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół – niepowiązane z zarzutem naruszenie art. 45 § 1 k.p. - nie są skuteczne.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.